

Bài 4: KINH TẾ CHÍNH TRỊ HỌC CỦA KHU VỰC CÔNG

Kinh tế học khu vực công
Chương trình Giảng dạy Kinh tế Fulbright
Năm học 2015-2016

Huỳnh Thế Du

Những nội dung chính bài 3

- ✓ Lựa chọn công hay lựa chọn tập thể
- ✓ Lựa chọn công “cứng”
- ✓ Lựa chọn công “mềm”
- ✓ Luật phiếu bầu trung vị

Lý thuyết lựa chọn công “cứng”

---

1. Chính trị có xu hướng bị chi phối bởi các nhóm nhỏ
2. Ít người được lợi ích lớn trong khi chi phí phân tán rộng rãi.
3. Các dự án như một phương tiện để tăng cường cơ sở chính trị hơn là vì hiệu quả kinh tế.
4. Doanh nhân chính trị (political entrepreneurs) đóng vai trò thiết yếu trong phát triển dự án.
5. Các dự án có xu hướng xuất phát từ địa phương.
6. Cử tri và các nhóm có tổ chức khác gần như không chú ý, trừ khi các dự án trực tiếp đe dọa họ.
7. Quốc hội cũng ý thức được năng lực hạn chế trong việc giám sát
→ dựa vào các lực lượng khác.

Lý thuyết lựa chọn công “cứng” (tt)

---

8. Chỉ các viên chức chuyên môn quan tâm đến phân tích lợi ích - chi phí là. Do vậy, các phân tích thường chỉ để trang trí.
9. Một nhà lập pháp bình thường không có điểm tựa nào để nghĩ đến việc thay đổi hệ thống. Điều khả thi là tìm kiếm lợi ích cho địa phương của mình.
10. Các quyết định đầu tư công ở Quốc hội có xu hướng phân tán rộng lợi ích và được thông qua một cách gần như đồng thuận.
11. Kết quả theo lựa chọn công “cứng”?
12. Có nên làm dự án chi phí 1.000 tỷ đồng và lợi ích 100 tỷ?

Từ “cứng” đến “mềm”

- ✓ Lý thuyết lựa chọn công “cứng” giải thích được rất nhiều các quyết định công mà nó phổ biến ở khắp mọi nơi. Tuy nhiên, điều gì sẽ xảy ra nếu các lựa chọn đầu tư công được quyết định như trên?
- ✓ Thực tế như thế nào?
- ✓ Con người có lương tri?
- ✓ Các phong trào xã hội: bảo vệ môi trường, chăm lo cho thế hệ tương lai?
- ✓ Peterson (1981): “Có sự hài hoà cơ bản giữa quyền lợi tập thể và quyền lợi của các cá nhân thành viên của tập thể đó, từ nhà lãnh đạo chính trị cho đến các công dân bình thường.”

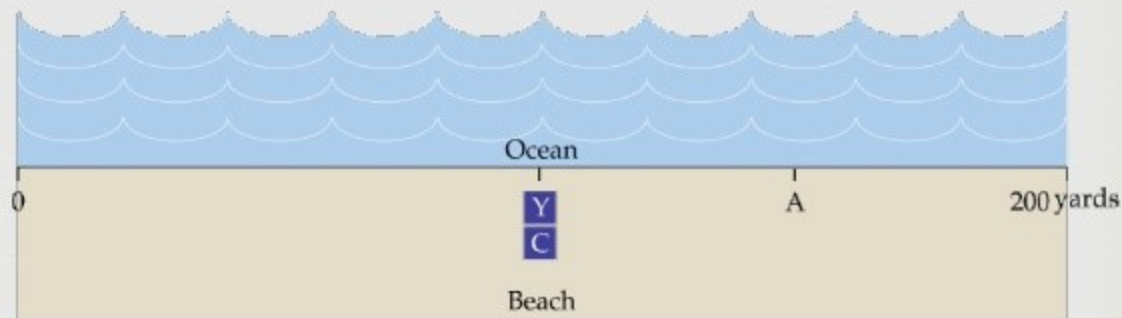
Lý thuyết lựa chọn công “mềm”

- ✓ Một cơ sở thuế vững mạnh và công việc làm cho dân cư là mục tiêu của bất kỳ thành phố nào.
- ✓ Các nhà lãnh đạo chính quyền địa phương hiểu rằng ưu tiên cao nhất của thành phố phải là thu hút các nhà đầu tư và các dân cư giàu có trong điều kiện hết sức hạn chế.
- ✓ Các địa phương chỉ có thể phấn đấu để thu hút hơn đối với những đối tượng cần thu hút.
- ✓ Chức năng phát triển và chức năng tái phân phối?
- ✓ Địa phương nên làm gì và trung ương nên làm gì?
- ✓ Kết quả theo lựa chọn công “mềm”?
- ✓ Để phát triển cần phải làm gì?

Trò chơi vị trí bãi biển

The Beach Location Game

Beach Location Game

You (Y) and a competitor (C) plan to sell soft drinks on a beach.

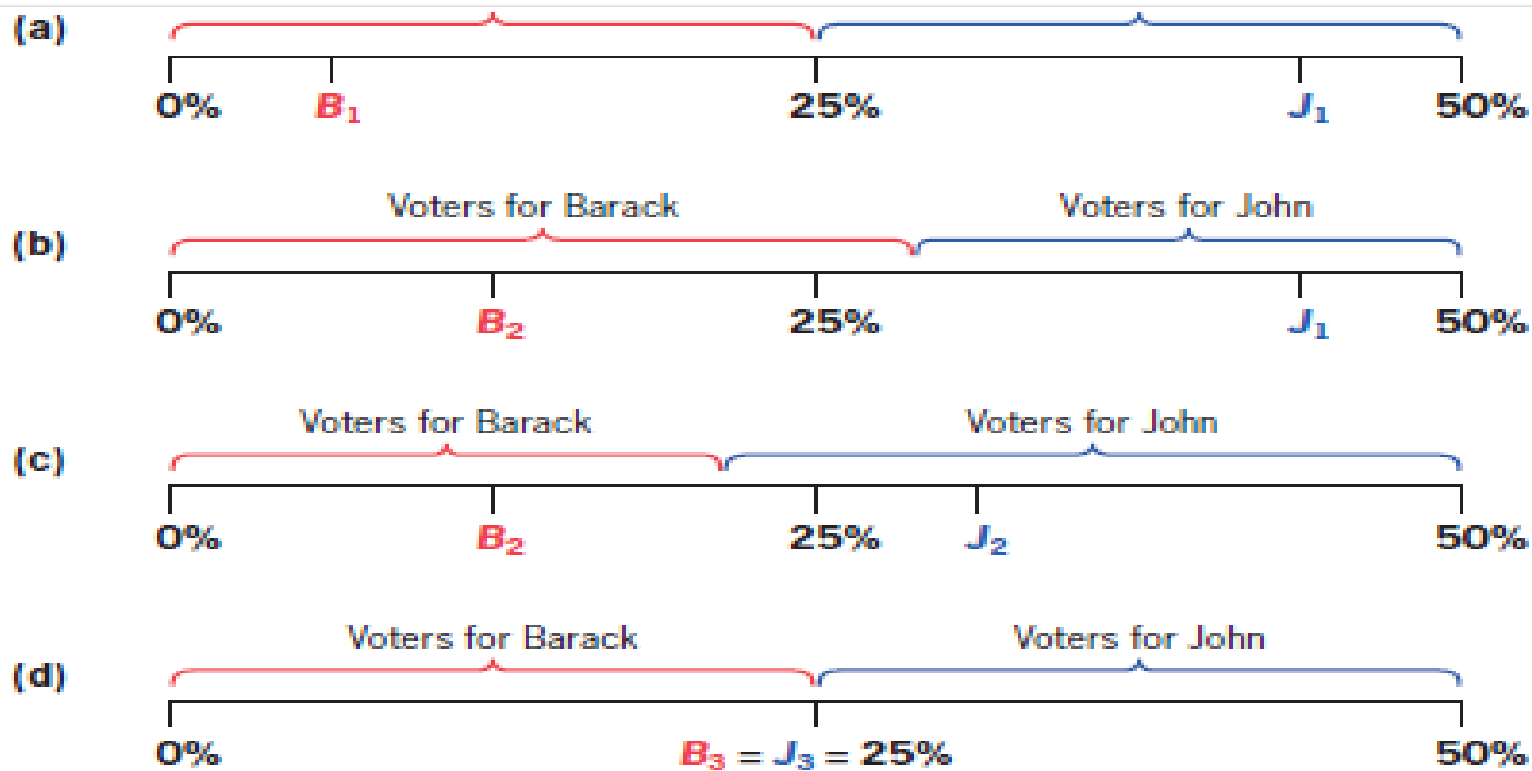
If sunbathers are spread evenly across the beach and will walk to the closest vendor, the two of you will locate next to each other at the center of the beach. This is the only Nash equilibrium.

If your competitor located at point A, you would want to move until you were just to the left, where you could capture three-fourths of all sales.

But your competitor would then want to move back to the center, and you would do the same.

Luật phiếu bầu trung vị

Mức chi tiêu dành cho quốc phòng chiếm từ 0-50% ngân sách. Câu hỏi đặt ra là những người đứng ra tranh cử nên đề xuất mức nào?

“Tất cả những gì các chính khách hay nhà phân tích cần tìm hiểu là sở thích của cử tri trung vị”

Một số ví dụ điển hình ở các nước

- ✓ Hệ thống đường cao tốc của Hoa Kỳ
- ✓ Đường hầm lớn ở Massachusetts
- ✓ Công ty thép POSCO ở Hàn Quốc
- ✓ Cải cách ở Trung Quốc
- ✓ Khu kinh tế Batam, Indonesia

Những khoản đầu tư đáng xấu hổ ở Mỹ

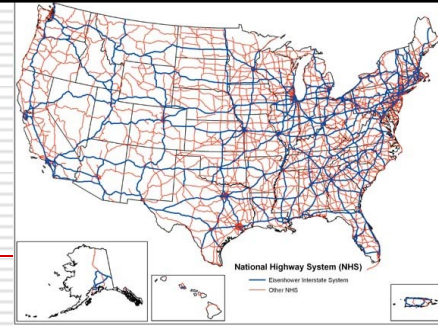
✓ Hai cây cầu ở Alaska

- Chiếc thứ nhất dài 1 dặm ở Ketchikan với tổng chi phí 200 triệu đô-la Mỹ kết nối giữa một thị trấn 7,845 người với một hòn đảo có 50 cư dân.
- Chiếc cầu thứ hai dài 3 dặm ở Anchorage, 2 tỷ đô-la Mỹ kết nối đến một cảng chỉ có một người thuê không có người ở và hoạt động kinh doanh gì.

✓ Dự án Big Dig ở Massachusetts

- Dự án được xây dựng tại vùng Boston, nơi được xem là cái nôi của tri thức nhân loại với Harvard và MIT ở đó.
- Được xem là một kỳ quan về mặt công nghệ và chính trị vì đây là một trong những dự án tốn kém (lãng phí) nhất trong lịch sử hiện đại (1 tỷ đô-la/km đường và hầm).
- Những phân tích về hiệu quả và chi phí không có ý nghĩa:
  - Điều kiện: Tỷ số lợi ích/chi phí của dự án ít nhất phải bằng tỷ số lợi ích/chi phí của dự án riêng đường hầm.
  - Kết quả phân tích tỷ số lợi ích và chi phí tính riêng hai dự án là 0,3 trong khi gộp lại là 0,4 → dự án được ủng hộ.

Hệ thống đường cao tốc liên bang Hoa Kỳ

- ✓ Được xem là kỳ quan của nhân loại trong thế giới hiện đại.
- ✓ Góp phần làm cho kinh tế Hoa Kỳ cất cánh
- ✓ Các yếu tố thành công:
  - Sáng kiến của Tổng thống Eisenhower
  - Được những lực lượng/nhóm có quyền lực ủng hộ như:
    - Quân đội,
    - Các nhà sản xuất thép,
    - Các nhà sản xuất xe hơi
    - Xây dựng
    - Thị trường các thành phố
    - Thống đốc các bang.

Công ty thép Posco của Hàn Quốc

- ✓ Doanh nghiệp được hỗ trợ/ tài trợ rất nhiều bởi Chính phủ Hàn Quốc.
  - ✓ Được thành lập theo Luật thương mại để đảm bảo theo cơ chế quản trị của các doanh nghiệp tư nhân.
  - ✓ Tinh thần doanh nhân công của ông Park Tae-Joon, một vị tướng quân đội về hưu.
  - ✓ Sự dũng cảm của tướng Park Chung Hee khi quyết định bình thường hóa và nhận bồi thường của chính phủ Nhật.
-

Phát triển các khu kinh tế ở Trung Quốc

- ✓ Các khu kinh tế đã tạo ra sự thần kỳ của Trung Quốc.
- ✓ Chúng là nền tảng tạo ra một Trung Quốc mới.
- ✓ Các kinh tế thể hiện rõ triết lý cải cách của Đặng Tiểu Bình.
- ✓ Sự cạnh tranh giữa các khu các bộ phận liên quan là rất quyết liệt.

Khu kinh tế Batam, Indonesia

- Đảo Batam với DT 715 km² và DS 950 nghìn người (2010).
- Kinh tế truyền thống trước KKT:
  - ✓ Thủy sản
  - ✓ Lâm nghiệp
- Lợi thế:
  - ✓ Nằm trong tam giác tăng trưởng Sijori (Indo-Malay-Sin)
  - ✓ Cách Singapore 20 km
  - ✓ Chi phí LĐ và đất đai thấp

Những bài học rút ra

- ✓ Lý do dự án được triển khai
    - Một liên minh rất mạnh ở các chính quyền trung ương và địa phương ủng hộ dự án này
    - Sự quyết tâm của những nhân vật chủ chốt
  - ✓ Những dự án có sự tham gia của các bên liên quan với lợi ích dài hạn thì dự án hiệu quả.
  - ✓ Những người đóng vai trò chính trong các dự án có đủ thẩm quyền, uy tín và động cơ để theo đuổi công việc đến cùng.
  - ✓ Có một áp lực mạnh mẽ để dự án phải hiệu quả/được thực hiện.
-

Thực tiễn ở Việt Nam

- ✓ Lựa chọn tập thể trong thời chiến và thời bình
- ✓ Đường mòn HCM và đường HCM ngày nay
- ✓ Đường dây 500KV
- ✓ Nam Sài Gòn so với Thủ Thiêm
- ✓ Một số ví dụ khác

Đường HCM và đường dây 500kv

- ✓ Cả đường mòn HCM và đường HCM mới được xây dựng dựa vào quyết tâm của lãnh đạo cao cấp Việt Nam
    - Đường mòn Hồ Chí Minh thành công?
    - Đường HCM không thành công?
  - ✓ Đường dây 500KV được xây dựng thành công nhờ một phần rất lớn quyết tâm của cố Thủ tướng Võ Văn Kiệt và những người ủng hộ ông.
-

Nam Sài Gòn sv. Thủ Thiêm

- ✓ PMH hay nam Sài Gòn được xem là một trong những dự án đầu tư đô thị và phát triển hạ tầng thành công nhất Việt Nam dưới nhiều góc độ.
  - ✓ Dự án này thành công là nhờ sự ủng hộ của một liên minh rất mạnh và có tinh thần doanh nhân công/tư của ông Phan Chánh Dưỡng và Lawrence Ting.
  - ✓ Thủ Thiêm được kỳ vọng là Phố Đông của Việt Nam trong hơn hai thập kỷ qua, nhưng vẫn là tiềm năng.
  - ✓ Số vốn gần 20 nghìn tỷ đã được vay để đền bù vào năm 2009/2010. Nếu tính chi phí vốn bình quân 10%-12%/năm, thì lãi suất trong khoảng 5 năm qua đã gần bằng số vốn gốc.
  - ✓ Những trục trặc quan trọng của các dự án lớn là gì?
-

Một số ví dụ khác

- ✓ Cơ chế kế hoạch tập trung và những đột phát của đêm trước đổi mới
  - ✓ Sự phát triển của Viettel và việc phóng vệ tinh của VNPT
  - ✓ Các chương trình hay chính sách trọng điểm: Mía đường, đánh bắt xa bờ, đóng tàu, ô-tô, sắt thép
  - ✓ Những chuyển biến ở ngành giao thông vận tải
-

Cạnh tranh và phân bổ nguồn lực ở các địa phương

- ✓ Hệ thống tập trung nên các địa phương tìm cách xin trung ương để được ưu đãi, đặc thù.
- ✓ Người làm tốt bị phạt (phải đóng thuế hay nộp ngân sách cao), trong khi người làm tệ lại được hỗ trợ.
- ✓ Tư duy phân chia ngân sách bình quân chủ nghĩa.
- ✓ Hệ quả: Thay vì tập trung nguồn lực để làm cho hệ thống trở lên hiệu quả hơn thì các địa phương lại tìm cách tạo dựng các quan hệ và đi “xin” và cạnh tranh kéo nhau xuống đáy.

Những vấn đề rút ra

- ✓ Chúng ta luôn tìm được một hoặc một vài nhân vật đóng vai trò quan trọng trong bất cứ một dự án thành công nào.
  - ✓ Nhiều dự án thất bại rất khó để tìm người để đổ lỗi.
  - ✓ Việt Nam cần phải khắc phục được tình trạng ngân sách “tôm hùm”.
  - ✓ Tạo cơ chế để có các lựa chọn công “mềm” nhiều hơn thay vì sự phổ biến của các lựa chọn công cứng.
  - ✓ Phải có áp lực để các tổ chức/cá nhân ở khu vực công phải trở lên hiệu quả.
-

Những nội dung chính

- ✓ Những vấn đề trực trặc cơ bản của khu vực công
- ✓ Liên minh vận hành/triển khai
- ✓ Tinh thần doanh nhân công cộng

Những nội dung trong bài tiếp theo

- ✓ Vòng tròn thất vọng
- ✓ Những nguyên nhân gây ra trục trặc của khu vực công